

KOBİ'LERİN FİNANSMAN SORUNUNA BİR ÇÖZÜM ÖNERİSİ: MİLLİ EKONOMİ MODELİ (MEM)*

Dr. Nuri HACIEVLİYAGİL**

ÖZ

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin (KOBİ) ülke ekonomilerinin kalkınması ve sürdürülebilir büyümenin gerçekleştirilebilmesi için son derece önemli olduğu bilinmektedir. KOBİ'lerin büyümeleri, gelişmeleri ve teşvik edilmeleri ülke ekonomilerine canlılık kazandırmak için en önemli unsurlardandır. Ancak, günümüzde KOBİ'lerin çeşitli problemlerden dolayı düzenli çalışamamaları ve ülke ekonomisine katkılarının kısıtlı kalması söz konusudur. KOBİ'lerin en önemli sorunlarından birisi finansman kaynaklarının yeterli olmamasıdır. Finansal sorunların giderilebilmesi için finansman temin edebilmek KOBİ'lerin yenilik yapabilme, büyüme ile faaliyetlerini devam ettirmede en önemli unsurdur. Finansman sorunları, işletmelerin yatırım dönemlerinde başlamakta ve işletme döneminde de devam etmektedir. Bu çalışmada, KOBİ'lere yeterli finansman desteği vermekte ne kadar başarılı olunduğu, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) raporları ile değerlendirilmiştir. Bu noktada, 2005 yılında deklare edilen Milli Ekonomi Modeli'nin (MEM) KOBİ'lerle ilgili boyutları değerlendirilmiş ve KOBİ'lerin finansman problemlerine çözüm olup olmayacağı tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: KOBİ, Finansman Problemi, Milli Ekonomi Modeli (MEM)

A SOLUTION RECOMENDATION TO SME' FINANCING PROBLEMS: NATIONAL ECONOMY MODEL (NEM)

ABSTRACT

Small and Medium Enterprises (SMEs) are known to be extremely important for development of the countries' national economy to achieve sustainable growth. Growth of SME's, SME's developments and their incentives are the most important vitality element to freshen up national economies. However, today, SMEs cannot work regularly because of various problems and their contribution to the economy is such limited. One of the most important problems of SMEs is the lack of adequate sources of financing. SME' trying to be able to provide funding to tackle their financial problems is the most important factor for innovation and for sustaining their operations and growth. Financing problems, starts during the period of in business investment, and continues during

* Bu çalışma 7-8-9 Nisan 2016 tarihinde 1. Lisansüstü İşletme Öğrencileri Sempozyumu'nda sunulmuş ve revize edilerek makale formatına getirilmiştir.

** Ankara, Kızılay, nurihacievliyagil@yahoo.com

operations. In this study, how could financing methods be successful in providing adequate support to SMEs, have been identified by the BRSA (Banking Regulation and Supervision Agency) and the CBRT (The Central Bank of Republic of Turkey) reports. In this point, National Economy Model's, which has been declared in 2005, related dimensions about SMEs evaluated, and have been discussed whether proposal of solutions to SMEs' financing problems.

Key Words: *SME, Financing Problem, National Economy Model (NEM)*

1. GİRİŞ

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde gün geçtikçe kıymeti daha çok anlaşılan küçük ve orta ölçekli işletmeleri (KOBİ), büyük ölçekli işletmelerden daha çok güçlendirmek ve büyütme amacıyla birçok çalışmalar yapılmaktadır. Devamlı dinamik ve esnek bir devinim ile büyüme eğiliminde olan KOBİ'ler, birçok artılarının yanında istihdamı artırmaya pozitif yönlü destek olan en önemli kuruluşlardır. Birçok çalışma KOBİ'lerin güçlerini artırarak ülke ekonomilerine canlılık kazandırmanın çarelerini aramaktadır. 2005 yılında kamuoyuna deklare edilen Milli Ekonomi Modeli (MEM), KOBİ'leri ülke ekonomilerine yön veren kuruluşlar olarak son derece önemli bir yere oturtmuştur. MEM'de KOBİ'ler istihdamın oluşmasının ana kaynağı olarak toplumun refah düzeyini yükseltici özelliği bulunan birimlerdir. Ülkemizde de mevcut ekonomik faaliyetlerin yaklaşık %98'lik kısmını oluşturan ve ekonomiye yön veren KOBİ'lerin finansman sorunları, Milli Ekonomi Modeli'nin sunduğu çözüm metotları bağlamında ele alınacaktır. Literatürde benzer bir çalışmaya rastlanamaması, 2005 yılında MEM'in kamuoyuna duyurulmasından buyana yapılan ilk araştırma olması, bu çalışmayı farklı kılacak özelliklerdendir.

2. KOBİ TANIMI

KOBİ'lerle ilgili evrensel olarak genel kabul görmüş bütün ülkeler tarafından uygulanan ve ya kesin çizgileriyle ayırım yapılmış bir tanım bulunmamaktadır. KOBİ tanımları ülkeden ülkeye, hatta aynı ülkedeki sektörler arasında bile ciddi farklılıklar gösterebilmektedir. Türkiye'de devlet kurumları arasında bile tanımlama farklılıkları mevcuttur. Gerek çalışan personelin sayısı, gerekse iş hacmi göz önüne alındığında KOBİ'ler için Small Business Administration (SBA) tarafından belirtilen tanımlama standartları şunlardır (Gümüšoğlu, 1995: 290) :

- Bağımsız olması,
- Çalıştığı alanda etkin olması,
- 250 kişiden fazla personel çalıştırmaması,
- Toptan satış yapması halinde yıllık satışların 0,5-22 milyon dolar arasında olması,

- Perakende satış yapması ya da hizmet sunulması halinde yıllık cironun 2-10 milyon dolar arasında olması,

- İnşaat alanında çalışılması halinde genel inşaat işleri için son üç yıl içindeki ortalama cironun 0,5 milyon dolar'ı aşmaması, ihtisas işlemleri inşaat işleri için son üç yıl içindeki ortalama cironun 1-2 milyon dolar'ı aşmaması,

- Tarım alanında çalışılması halinde yıllık hâsılâtın 1 milyon dolar'dan fazla olmaması gerekmektedir.

Ancak son yıllarda, ortak bir tanım oluşturma ve bu tanım üzerinde mutabakat sağlama Basel – II'ye uyum sürecinde zorunluluk haline gelmiştir. Basel – II Standartlarına göre ise KOBİ'lerin tanımı tek kritere göre yapılmaktadır. Bu kriter ise, işletmelerin yıllık satış ciroları olmaktadır. Bu durumda, yıllık satış ciroları 50 Milyon Euro'nun altında kalan işletmeler KOBİ olarak değerlendirilmektedir (ATO,2007: 33).

3. KOBİ'LERİN ÖNEMİ

Küçük ve esnek yapıları sayesinde hızla değişen konjunktüre kolay adapte olabilmeleri dolayısıyla KOBİ'ler gerek gelişmekte olan gerekse gelişmiş tüm ülkeler için büyük önem arz etmektedir. Ancak, özellikle Türkiye gibi zaman zaman ciddi ekonomik dalgalanmalar ve hatta krizlerle karşı karşıya gelen ülkeler için KOBİ'ler daha da önemli bir konumda bulunmaktadır. KOBİ'lerin ekonomiye katkıları 5 ana başlıkta incelenebilmektedir (ATO,2007: 38) :

- İstihdam yaratmaları,
- Değişimlere hızla uyum sağlamaları,
- Ürün farklılaşmasına olanak sağlayabilmeleri,
- Girişimciliği teşvik etmeleri,
- Büyük işletmelere ara mal temin etmeleri.

Ayrıca, ülke ekonomilerinin kalkınması ve sürdürülebilir büyümenin gerçekleştirilebilmesi için son derece önemli olan KOBİ'lerin yapısal üstünlükleri; daha düşük sermaye ile kurulmaları, müşteri ve personelle daha yakın ilişki kurabilmeleri, şirket içi bürokrasinin daha az olması ve sipariş üzerine çalıştıklarından dolayı stok problemi ve ürünlerin satılmaması riskinin daha az olması şeklinde sayılabilir. (Zengin, 2010: 62-63)

Tablo 1. KOBİ'lerin Türkiye Ekonomisindeki Yeri (TÜİK, 2016)

	Oran (%)
KOBİ Sayısı	99,8
İstihdam Ettikleri Personel Sayısı	74,2
Sağlanan Katma Değer	52,8
Toplam İhracat	56,4
Toplam İthalat	37,8
KOBİ'lerin Yaptığı Yatırım Tutarı	53,3

TÜİK, KOBİ İstatistikleri (25/02/2016)

KOBİ'lerin yapısal üstünlüklerinin yanı sıra birçok zayıf ve sorunlu noktaları mevcuttur. KOBİ'lerin satışları genelde istikrarlı olmadığından gerek karar almada gerekse nakit dengesi kurmada zor anlar yaşamaktadırlar. KOBİ'lerde yönetim problemi, hammadde edinme problemi, vasıflı işçi bulamama, AR-GE çalışmalarının bilincinde olunmaması ve bütçe ayrılamaması, teknolojiye yeteri kadar yatırım yapılmaması, finansal planlama yetersizliği ve finansman sorunları başlıca problemler olarak karşılaşılmaktadır. (Zengin, 2010: 64-65)

4. KOBİ'LERİN FİNANSMAN SORUNLARI

KOBİ'lerin en önemli sorunlarından birisi finansman kaynaklarının yeterli olmamasıdır. Finansal sorunlarla boğuşmak ve bu sorunların giderilebilmesi için finansman temin edebilmek KOBİ'lerin yenilik yapabilme, büyüme ile faaliyetlerini devam ettirmede en önemli unsurdur. Finansman sorunları, işletmelerin yatırım dönemlerinde başlamakta ve işletme döneminde de devam etmektedir. Genel anlamda KOBİ'lerin karşılaştıkları finansal sorunlar şu konu başlıkları altında sıralanabilir: (Duran, 2013: 38)

- Özkaynak yetersizliğinden kaynaklanan finansman sorunları,
- İşletme sermayesi yetersizliğinden kaynaklanan finansman sorunları,
- Finansman kuruluşlarının çalışma yöntemlerinden kaynaklanan finansman sorunları,
- Sermaye piyasalarından kaynaklanan finansman sorunları,
- Modern finansman araçlarının yeterli düzeyde takip edilmemesi ve kullanılmamasından kaynaklanan finansman sorunları,
- Yönetim ve organizasyondan kaynaklanan finansman sorunları

KOBİ'ler bahsi geçen finansal sorunların aşılabilmesi için günümüzde üç ana yöntem kullanılmaktadır: özkaynak kullanımı, borçlanmak ve devlet desteklerinden faydalanmak. Özkaynaklar ilk olarak kuruluş aşamasında KOBİ'nin tesis, ekipman, vb. yatırım ihtiyaçlarının karşılanmasında ve faaliyete başlamasında, daha sonraki aşamalarda ise şirketin yeni yatırımlara

gitmesinde ve büyümesinde ihtiyaç duyulan temel finansman kaynağıdır. (Yüksel, 2005: 9) Şirket ortakları zaman içerisinde alacakları kârları tekrar özkaynaklara katarak veya yeni ortak alımı ile özsermayelerini artırabilirler.

Kuruluş aşamasında yeterli işletme sermayesi ile donatılmayan aynı zamanda yabancı kaynak bulmada zorlanan KOBİ'ler, pazarda ve genel ekonomik koşullardaki olumsuz gelişmelerden etkilenmektedirler. Bu olumsuz koşullar KOBİ'leri işletme sermayesi ihtiyacının ağır sonuçlarına katlanmak zorunda bırakmaktadır. Mevcut kapasitelerini artırma ve modernizasyon için KOBİ'lerin gerekli atılımlarda bulunmaları çok daha zorlaşmaktadır (Atay, 2012: 5). Özellikle konjonktürel dalgalanmaların olduğu dönemlerde KOBİ'lerin kaynakları son derece azalmaktadır. Tahsilatta karşılaşılan güçlükler sonucu nakit sıkıntısı çekilmekte, özsermaye erimekte ve KOBİ'ler pahalı banka kredilerine yönelmek zorunda bırakılmaktadır. (Oktay ve Güney, 2002: 4)

Finansman problemlerinin aşılmasında kullanılan en önemli yöntemlerden biri de dış kaynaklı mali fonların kullanımınıdır. KOBİ'lere ait özel bir sistem bankacılığının bulunmaması, bankacılık sisteminin daha çok büyük firmaların yönetiminde olması, devlet teşvik politikalarının finansman ihtiyaçlarında yeterli olmaması KOBİ'lerde bu yöntemin kullanılmasında da sorunlar oluşturmaktadır (Özder, 2006: 915). Yaşanan yetersiz sermaye sorunlarını aşmada KOBİ yöneticilerinin finansman bilgilerinin yeterli olmaması ve bu konuda yetişmiş elemanlar istihdam etmemeleri sorunu daha da derinleştirmektedir. Sonuçta, yüksek maliyetli banka fonu kullanmak zorunda kalan küçük sanayici ve işletmeler mevcut yatırımlarındaki dönüş hızını ayarlayamadıklarından iflas edebilmektedirler. (Oktay ve Güney, 2002: 5)

KOBİ'lerin finansman problemlerinin aşılmasında diğer bir yöntem devletin uygulamış olduğu destek politikalarıdır. Devletin çeşitli yollarla piyasaya müdahalesi ve mali kaynak transferi ve finansman kolaylıkları sağlamaya yönelik mali teşviklerle sağladığı destekler mevcuttur. Devletin bu politikaları işletmelerin, bankaların yüksek faiz oranlarından kaynaklanan olumsuz şartlardan daha az etkilenmesine ve finansal piyasalardaki yaşanan gelişmelere karşı bir koruma sağlamaktadır. Bu tür devlet yardımlarının başlıcaları bedelsiz veya normal piyasa koşullarına oranla daha ucuza sağlanan mal veya hizmetler, vergi erteleme, vergi muafiyeti, vergi indirim, sosyal sigorta primlerinde indirim, düşük faizli krediler, kredi kefaletleridir. (Kocatepe, 2007: 14)

5. MİLLİ EKONOMİ MODELİ'NDE KOBİ

Yeni fikir ve teorilerin sınırlı olduğu günümüzde, yeni bir alternatif ekonomi teorisi sunan Haydar Baş, Modelinde işletmelere farklı bir bakış açısı ortaya koymaya çalışmaktadır. İnsanın sınırlı ihtiyaçlarının sınırsız kaynaklardan karşılanması, ülkelerin gerektiğinde her türlü mal ve hizmeti üretebilme gücüne sahip olması, iç ve dış harcamalarının borçlanmadan temin edebilmesinin formülü

olarak tanımlanan Milli Ekonomi Modeli (MEM) kaynakların ve paranın tekelleşmelerini engelleyerek, herkesin rahatlıkla ulaşacağı bir ortamı hedeflemektedir. (Baş, 2005: 37)

MEM’de KOBİ’lere oldukça yoğun destekler sunulduğu görülmektedir. Model, ortaya koyduğu, ülke kaynaklarının emisyonu dayalı faizsiz krediler, devlet-millet ortaklığıyla kurulacak üretim tesisleri yoluyla harekete geçilmesi ve dolayısı ile bir üretim seferberliğinin başlatılması gibi unsurlarla ekonominin sürdürülebilir büyümesinin sağlanması ve işsizlik probleminin ortadan kaldırılması; üretilen mal ve hizmetlerin maliyetini teşkil eden unsurların ve uygun konumlarda temini için devlet desteği sağlanması, vergilendirmenin makul ölçüler içinde yapılması keyfi fiyatlandırmaya devlet tarafından engel olunması, her şeyden önemlisi en önemli maliyet unsurlarından biri olan faizin sıfırlanması gibi unsurlarla da enflasyonun bertaraf edilmesi konusunda aynı anda, birlikte çözümler ortaya koymaya çalışmaktadır. (Ak, 2005: 47)

MEM’de, devletlerin ekonomiden elini çekmesinden sonra kârlı alanlardan gelen kazançlardan mahrum kaldığı, ihtiyaçlarını vergilerle karşılayamayacak duruma geldiği ve sonunda bütçe açıklarını borçlanarak gidermeye çalıştığı ifade edilmektedir. Bunun sonucunda oluşan sermaye sahiplerinin üretim yapmak yerine daha kârlı ve kolay olan devlete borç vermeyi tercih ettiklerini iddia etmektedir. Türkiye’deki en büyük 500 şirketin gelirlerinin %85’i faiz gelirlerinden elde edilmesi buna örnek olarak sunulmaktadır. (Arslanoğlu, 2005: 252)

MEM’de devlet, potansiyel kaynakların harekete geçmesinde, başlangıçta kârsız olan veya ilk yatırım maliyetinin yüksek olduğu alanlarda öncülük etmekte, bu yollarla yeni yatırımın önünü açmaktadır. Devletin, yüksek sermaye, teknoloji ve bilgi birikimi gerektiren sanayi alanlarına bizzat kendisinin girmesi, daha sonraki üretim, yan sanayi kolları, hizmet vb. safhalarda KOBİ’lere yatırım imkânı sunması görevleri arasındadır. MEM’de devlet, haksız rekabeti önleyen ve küçük yatırımcının güçlü sermayeler tarafından yutulmasını engelleyen bir hakem rolünü de üstlenmektedir. Özellikle yer altı kaynaklarının halkın ortak malı olduğu anlayışı ile devlet-millet ortaklığı ile KOBİ’lerin işletmesi gerektiği, Modelde, KOBİ’lerin böylece ekonominin can damarı olmasını sağlayacağı iddia edilmektedir (Eyercioğlu, 2005: 97)

Tüketimi bir kaynak olan gören MEM, sosyal devlet yardımları ve maaşlarla vatandaşın tüketim kabiliyetini artırmaktadır. Diğer yandan KOBİ’lere birçok destek vererek arz ve üretimi tetiklemeye çalışmaktadır. Günümüzde, ağır finansman yükü ile üretim yapan işletmelerde, bu finansman yükü maliyetleme ile tüketicilere yansıtılmak istenilmektedir. Ancak zaten yeterli alım gücü olmayan tüketicilerin bu maliyetler ile daha da yük altına girmesine sebep olunmaktadır. Bahsi geçen bu durum KOBİ’lerin zorluklarla ürettiği mallarını satma sıkıntısını doğurmaktadır. Hem üreticiler hem de tüketiciler ağır finansman yükü ile zorlanmaktadır (Pala, 2005: 57) MEM bu yönüyle KOBİ’lerin satış ve pazarlama yönünden de güçlenmelerini sağlamayı hedeflemektedir.

Bulduğumuz asrın asıl probleminin üretim değil pazar bulma problemi olduğunu savunan MEM, günümüzde üretim fazlalığı olup talep azlığından dolayı tüketimin olmadığını savunmaktadır. Günlük tüketim azalması, üretimin zamanla durmasına yol açacağını, bunun için piyasada bulunan para miktarının artırılması gerekliliğini ortaya koymaktadır (Sarı, 2005: 201) MEM’de üretim ve tüketim bir dengenin oluşturulması esası ile ilk önce talep desteklenir, sonra talep miktarını karşılayacak arz sağlanır. Arz için gereken üretim ve hizmeti sunacak KOBİ’ler ekonominin bu dengesini sağlayacak ve devam ettirecek en önemli kurumlar olarak konumlandırılır.

MEM’de diğer bir amaç, yerli üretimin korunması ve yerli üretime katkıda bulunarak, sadece sahip olunmayan kaynakların ithalatına izin verilmesi ve ülke kaynaklarının dışarı aktarılmasının engellenmesi olarak atfedilir. Modelde ihracat yapacak KOBİ’ler desteklenerek, döviz piyasalarını ülke ekonomilerini kontrol etmekte kullanılan bir araç olmaktan çıkartıp ülkenin sahip olduğu kaynaklara ve üretim gücüne bağlı hale getirmeyi hedeflemektedir. (Sarı, 2005: 205) Spekülatif para ve sermaye hareketlerine karşı tedbir alınması gerektiğini savunmaktadır. Model, sermaye hareketleri üzerinde daraltıcı etkileri ve üretimde risk maliyeti unsuru olması sebebi ile dalgalı kur politikalarına son verilmesi gerekliliğini vurgulamaktadır. Ayrıca Türk Lirası’nın değerinin Merkez Bankası eli ile korunması gerektiğini, dolarizasyonun önüne geçilmesi zorunluluğunu ortaya koymaktadır. (Arslanoğlu, 2005: 245)

Vergilerin, dolaylı ve dolaysız olmalarına, hangi kesimlerden alındıklarına göre üretim ve tüketim faaliyetleri, gelir dağılımı ve ticaret hacmi üzerinde olumlu olumsuz pek çok etkileri vardır. MEM’de devlet gelirleri sadece vergilerden oluşmamaktadır. Bir maliye politikası aracı olarak vergiler, belli bir seviyenin üzerindeki gelirlere alınması ile refah seviyesini arttırmaya çalışan, ödeme gücünü ve adaleti gözetmeye çalışan bir tarzda ele alınmaktadır. MEM, bu şekildeki vergilendirmenin tüketimi, üretimi teşvik ve gelirin adil dağılımını temin edeceğini, başka bir ifade ile ekonomiyi sürekli ve dengeli bir şekilde büyüteceğini savunmaktadır (Ak, 2005: 50). KOBİ’ler bu vergilendirme ve mali politikalarından en üst düzeyde yararlanan kuruluşlar olmaktadır.

6. TÜRKİYE’DE KOBİ’LER VE MEM

Türkiye’de başta KOBİ’ler olmak üzere hemen her düzeydeki firmanın, finansman sorunu yaşadığı yadsınamaz bir gerçektir. Bu gerçek kendini çeşitli şekillerde göstermektedir.

Türkiye’nin Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) verilerine göre bankaların verdikleri kredilerin içerisinde ticari ve kurumsal firmaların oranı %44, KOBİ kredilerinin payı %27’dir. Aralık 2014 döneminde ticari ve kurumsal krediler 551 milyar TL, KOBİ kredileri 333 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. (BDDK, 2014a: 10). Ancak, ortalama olarak KOBİ’lerin toplam kredilerden aldığı pay %40’ın üzerinde bulunan Avrupa Birliği ülkelerinden oldukça geride olduğu tespit edilmiştir. (Yazıcı, 2010: 81) MEM’e göre ise bu oran çok daha yüksek olmalıdır. Devletin

emiyon hacmini genişletmek suretiyle proje karşılığında üretimi teşvik etmesi ve Sosyal Devlet projeleri ile tüketici kesimi desteklemesi, KOBİ'lere proje mukabili uzun vadeli faizsiz kredi verilmesi modelin en büyük özelliklerindedir. Alınan kredinin geri ödenmesinde, para yerine, üretilen malın da talep edilebilmesi ise modelin diğer önemli bir özelliğidir. Devlet-millet ortaklığı ile kurulacak olan KOBİ'ler ekonominin lokomotifleri olarak görülmektedir. KOBİ'ler kredilerden aslan payını almaları ve sürekli büyüme eğiliminde belli sermaye gruplarının elinde toplanmadan bütün halkın iştiraki ile gerçekleştirmeleri öngörülmektedir. (Baş, 2005: 235)

Aslına bakılırsa Türkiye'de faaliyet gösteren KOBİ'lere "Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı" tarafından istihdamdan eğitime, danışmanlıktan fuar katılımlarına kadar uzanan geniş bir yelpazede hibe ve kredi şeklinde destekler sağlanmaktadır. KOSGEB desteklerinden, 1-150 arasında işçi çalıştıran ve imalat sanayi sektöründe faaliyet gösteren işletmeler, girişimciler, KOSGEB tarafından gerçekleştirilen özel amaçlı projeler çerçevesinde iş birliği yapılan meslek kuruluşları ve sektörel dış ticaret şirketleri yararlanabilmektedir. Sermayesinin % 25'inden fazlası büyük şirketlere ait olan 150'den fazla işçi çalıştıran büyük işletmelerle %50'den fazla hissesi İl Özel İdaresi ve belediyelere ait olan işletmeler KOSGEB desteklerinden yararlanamamaktadır (Civan, 2012: 6).

Bu süreçte bölgesel Kalkınma Ajansları önemli bir yerel aktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Rekabet gücünün artırılmasında bölgelerin kendi çıkarlarını korumak ve yükseltmek için Türkiye'de 2006 yılında Kalkınma Ajansları kurulmuştur. (Deviren ve Yıldız, 2014) Organik olarak Devlet Planlama Teşkilatı'na bağlı bir şekilde faaliyet gösteren Kalkınma Ajansları, girişimcileri ve KOBİ'leri destekleme fonksiyonu kapsamında doğrudan finansman desteği, faiz desteği ve faizsiz kredi desteği olmak üzere üç mali destek aracına sahiptir. Ancak sınırlı sayıdaki bu araçlardan sadece doğrudan finansman desteğinin uygulanabildiği, faiz desteği ve faizsiz kredi desteğinin ise mevzuat altyapısının oluşturulmuş olmasına rağmen teknik altyapısının oluşturulmamış olması gibi nedenlerle uygulanamadığı görülmektedir. (Cumhurbaşkanlığı DDK Raporu, 2014)

Türkiye'de devlet tarafından uygulanan gerek KOSGEB, gerek Kalkınma Ajansları gerekse de teşvik ve vergi politikaları (vergi muafiyeti, vergi indirimi, sosyal sigorta primlerinde indirim vs.) KOBİ'lere yeterli desteği vermekte tam anlamıyla başarılı olamamıştır. KOBİ'lerin finansman sorunu yıllar geçtikçe etkisini artırmakta, KOBİ'ler finansal açıdan zora girmekte ve iflas yaşadığı durumlarda varlıklarını kaybetme riski ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu durum BDDK'nın raporlarında takibe düşen krediler (Takibe Dönüşüm Oranı-TDO) ile tasfiye olacak alacakların (TOA) her geçen gün artması ile ortaya çıkmaktadır.

Tablo 2. Bankacılık Sektöründe KOBİ'lere Verilen Kredilerin TDO Gelişimi (BDDK, 2015: 14)

Bankacılık Sektörü Kredilerinin Gelişimi			
KOBİ Kredileri	2013	2014	2015
Miktar	29,6 Milyar TL	36 Milyar TL	48 Milyar TL
Kredilerdeki Payı %	25,9	30,6	33,3
TOA Payı %	29,5	41,9	-
TDO %	3,1	3,2	4,0

Tasfiye olacak alacaklar (TOA)'daki krediler 2009 yılında krizin de etkisi ile %55,5'lik artış miktarı gösterirken, 2013'te %26 gibi yine yüksek bir oranda artış göstermiştir. 2014 yılı itibarı ile TDO %3,2 iken, 2006 yılından itibaren aktiften silinen 15,3 Milyar TL tutarındaki alacakların dâhil edilmesi durumunda takibe dönüşüm oranı %4,1'e yükselmektedir. (BDDK, 2014b: 18) Mali sıkıntı yaşayan KOBİ'ler ödeyemedikleri veya takibe düştükleri borçlarını yapılandırma yoluna gittikleri Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın (TCMB) 24 Kasım 2015 tarihinde yayınlamış olduğu Güz Dönemi Yatırım Anketi sonuçlarında kendini göstermektedir. Finansman ihtiyaçlarının borcun yeniden yapılandırılmasında kullanılmak üzere Mart 2014'te %28, Aralık 2014 itibarı ile %22 gibi yüksek oranlarda gerçekleşmesi KOBİ'ler için finansman sorununun derinleşerek devam ettiğini göstermektedir. (TCMB,2015)

Tablo 3. İşletmelere Verilen Kredilerde Talebi Etkileyen Faktörler Anketi (TCMB, 2015)

İşletmelere verilen kredilerde talebi etkileyen faktörler anketi		
FİNANSMAN İHTİYAÇLARI		
Borcun Yeniden Yapılandırılması		
Mar.14	Talebi artırıcı biraz katkısı oldu	28
Haz.14		27
Eyl.14		6
Ara.14		22

Gerek faiz oranlarının yüksekliği gerekse firmaların geri ödeme güçlükleri konusunda yaşanabilecek riskler verilen kredilerin düşük miktarlarda olmasına neden olmaktadır. Kısacası

ülkemizde finansal sistemde geliştirilen kredi ürünlerinin firmaların finansman sorunlarını çözümedeki etkisi sınırlıdır. Kredi politikalarının ülkelerin kalkınmasını sağlayacak sektörler yönlenmesi ve kredi miktarlarının firmaların finansman sorunlarını çözebilecek miktarlara ulaştırılması önem taşımaktadır (Coşkun, 2012: 446)

Olayın diğer bir argümanı da bankacılık sistemidir. Dış kaynaklı mali fon temin etmek için KOBİ'lerin ilk başvurduğu adres özellikle yurt içi kredi kurumlarıdır. KOBİ'ler bankalardan finansman temin ederken birçok sorun ile karşı karşıya kalmaktadır. Bankalar, mali olmayan firmalara kredi kullandırırken, standartlar belirlemektedirler. Standartlar belirlenirken, kredinin vadesi ve kredi kullandırılan firmanın ölçeğine göre farklı davranılmaktadır. Standartların bankaların çoğunluğu tarafından sıkılaştırıldığı dönemlerde, sıkılaştırma küçük ve orta ölçekli işletmeler açısından büyük işletmelere kıyasla daha yoğun yaşanmaktadır (Tunç, 2012: 11). Bu gerçek, kendini TCMB'nin Yatırım Anket lerinde de göstermektedir. Anket sonuçlarına göre işletmelere verilen kredilerde firmaların görüşleri kullandırılan kredi standartlarının sıkılaştırılmasında azımsanamayacak derecede negatif etki oluşturmaktadır.

Tablo 4. Endüstri ya da Firmalara İlişkin Görünüm (TCMB, 2015)

İşletmelere verilen kredileri etkileyen faktörler anketi		
Endüstri ya da Firmalara İlişkin Görünüm		
		% değişim
Mar.14	Kredi Standartlarının Sıkılaştırılmasına Biraz Katkısı Oldu	22
Haz.14		5
Eyl.14		5
Ara.14		17

Sıfır risk amaçlayan bankalar uyguladıkları standartlarda en yüksek karlılığı gözetmektedirler. Küçük firmaların bilançolarının büyük ölçekli firmalarındakine oranla daha zayıf görülmesinden, küçük firmalara uygulanan kredi faiz oranları daha yüksek gerçekleşmektedir. (İşcan,2003: 27).

Literatürde, kredi tayinlaması olarak ifade edilen diğer durumlarda ise bankaların, kredi talep edenlerin daha fazla faiz oranını kabul ederek borçlanmak istemelerine rağmen kredi veren kurumların kredi talebini reddetmesi ile karşılaşmaktadır.

Tablo 5. İşletmelere Verilen Kredileri Etkileyen Faktörler Anketi (TCMB, 2015)

		Çok sıkılaştırıldı	Biraz sıkılaştırıldı	Temelde aynı kaldı	Biraz gevşetildi	Çok gevşetildi
Genel Olarak	Mar.14	0	7	93	0	0
	Haz.14	0	1	85	14	0
	Eyl.14	0	0	100	0	0
	Ara.14	0	17	83	0	0
Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelere Verilen Krediler	Mar.14	0	4	90	6	0
	Haz.14	0	5	80	14	0
	Eyl.14	0	0	100	0	0
	Ara.14	0	17	83	0	0
Büyük İşletmelere Verilen Krediler	Mar.14	0	0	99	1	0
	Haz.14	0	0	86	14	0
	Eyl.14	0	0	100	0	0
	Ara.14	0	15	85	0	0
Kısa Vadeli Krediler	Mar.14	0	3	96	1	0
	Haz.14	0	0	86	14	0
	Eyl.14	0	0	100	0	0
	Ara.14	0	16	84	0	0
Uzun Vadeli Krediler	Mar.14	0	20	79	1	0
	Haz.14	0	1	85	14	0
	Eyl.14	0	1	99	0	0
	Ara.14	0	17	83	0	0

TCMB'nin Güz Dönemi Yatırım Anket sonuçlarına göre KOBİ'lere verilen krediler 2014 yılı genelinde sıkıştırılmıştır. Aralık 2014 itibarı ile bu oran %17 düzeylerine çıkmıştır ki bu yüksek bir orandır. 2014 yılı genelinde KOBİ'lerin müzmin finansman problemini çözmek için gerek kısa vadeli gerekse de uzun vadeli borçlarda sıkılaştırmanın etkisiyle gerekli ortam oluşturulamamıştır.

Tunç (2012), yaptığı çalışmada bankaların standartları belirlerken kredinin vadesinin yanında firma büyüklüklerine de dikkat ettiklerini ortaya koymaktadır. Özellikle standartların bankaların çoğunluğu tarafından sıkılaştırıldığı dönemlerde, sıkılaştırmanın KOBİ'ler açısından büyük işletmelere göre daha yoğun olduğu görülmektedir. Bu sonuç bilgi asimetrisinin küçük firmalar açısından büyük firmalara göre daha ciddi olduğu ve dolayısı ile ekonomide negatif nitelikli şoklar olduğunda KOBİ'lerin dış finansman priminin daha fazla etkilendiğini ortaya koymaktadır. (Tunç,2012: 11).

Fidan (2011) yaptığı çalışmada kredi tayinlemesini mikro düzeyde incelemiş ve KOBİ'lerin kredi piyasasında bilgi asimetrisinden kaynaklanan ahlaki tehlikenin varlığını tespit etmiştir. Asimetrik bilgi olgusunun bulunduğunu ve bu durumun KOBİ'lerin piyasada cari olan faiz oranından daha yüksek bir faiz oranına katlanmalarına sebep olduğu araştırma sonuçlarına yansımıştır. Bankaların kredi tayinlemesine gittikleri ve dolayısıyla piyasada mevcut olan kredi talebinin tamamının karşılanmamasına neden oldukları ortaya koyulmuştur. (Fidan, 2011: 56)

KOBİ'lerin karşı karşıya kaldıkları bu sorunlar MEM'de dikkate alınmaya çalışılmıştır. MEM, parasal-mali kaynakların çok az sayıda bulunan sermaye gruplarının elinde toplanmasını büyük bir sorun olarak addetmektedir. Piyasaların ihtiyaç duyduğu sermayenin Merkez Bankası üzerinden değil de bankalardan veya finans kuruluşlarından faizli para ile alınmasının maliyet oluşturacağı ifade edilmektedir. Model, Merkez Bankası'nın senyorej hakkını kullanarak, faizsiz kredi vermesini savunmaktadır. Bankaların söz konusu finansman araçlarını temin ederken sıkılaştırma politikaları ile özellikle de KOBİ'lerin önünü tıkamaları gerektiğini beyan etmektedir. MEM, KOBİ'lerin yapmış olduğu ticaret için vermiş oldukları kredilerden dolayı bankaların faiz geliri elde etmesinin çözüm olmadığını, devletin fonlama rolünü üstlenerek KOBİ'lere yardımcı olması gerektiğini savunmaktadır. Kredi tayinlemesi uygulaması ile finansman açısından KOBİ'lerin dar ve zor zamanlar geçirmesine karşı, devletin faizsiz uzun vadeli krediler ile KOBİ'lerin desteklenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Böylece spekülasyon dalgalanmalardan ve şoklardan firmaların korunacağını, ekonomideki dengenin devamlılığının sağlanacağını ileri sürmektedir.

Küçük firmaların riskli algılanmaları, onlardan daha fazla teminat istemesine de neden olmaktadır. Bankaların fon veya kredi tahsis edecekleri KOBİ'lerden yüksek teminat istemeleri en başta gelen sorunlardandır. Özellikle kısa vadeli finansman ihtiyaçlarının çözümü için banka ve ya finans kuruluşlarına müracaat eden KOBİ'ler, yüksek miktarlarda ipotek veya kefalet istemiyle karşılaşmaktadırlar. Güçlerinin çok üstünde olan teminatlar, bankaların sıfır riskle çalışma politikaları nedeniyle bazen kredinin birkaç katı kadar olabilmektedir. Biraz daha büyük işletmeler alınan mali destek ve kredilere teminat olarak işletme sermayelerini gösterirken, küçük ve orta ölçekli firmalarda ise bu durum işletme sahibinin üzerinden ilerlemektedir. Kişisel mal varlıklarını teminat olarak gösteren işletme sahipleri genellikle firma ile özdeşleşmişlerdir. Şahsi şirketlerinin finansal açıdan zora girdiği veya iflas yaşadığı durumlarda varlıklarını kaybetme riski ile karşı karşıya kalmaktadırlar.

Bu durum; genellikle yönetimin işletme sahibi tarafından yürütüldüğü KOBİ'lerde, kredi yoluyla finansmanda çekimser davranmalarına neden olmaktadır. (Atay, 2012: 5).

Ülkemizde işletmelerin teminat probleminin çözümü için Kredi Kefalet Sistemi geliştirilmiştir. KOBİ'lere kefalet desteği ile finans kurumlarından uygun faiz ve uzun vadeli kredi kullanmalarına imkân sağlayacak Kredi Garanti Fonu (KGF) 1991 yılında kurulmuştur. (Yazıcı, 2010: 83) Ancak uygulanan KGF sisteminin ve altyapısının piyasa dinamiklerine uygun ve etkinliği artırıcı şekilde tasarlanmamış olması, piyasa dinamiklerinden ve gerçeklerinden uzak kalması, katılan taraflarca benimsenmemiş olması, başarı ve devamlılığı sağlayamamaktadır. Yazıcı'nın (2010) yaptığı saha çalışmasında, bankacılar arasında Hazine Garantili KGF Kefaleti uygulamasının başarılı olacağına inanç ve tercih edilme oranının oldukça düşük olduğu görülmektedir. Bu uygulamanın yalnızca sorunlu ve sorunlu olma potansiyeli taşıyan müşterilere yönelik olduğu, çünkü kredibilitesi ve yeterli teminatı olan KOBİ'lerin zaten KGF'ye gerek kalmadan kredilendirildiği tespit edilmiştir. Ek olarak, ilave risk primi nedeni ile zaten yüksek kredi maliyetine maruz kalmakta olan KOBİ'lerin bir de ilave teminat maliyetine ve ilave dokümanlar nedeniyle zaman kaybına katlanmak istemedikleri araştırma neticesinde ortaya konmuştur. Bankaların yalnızca kredibilitesi bulunmayan KOBİ'leri KGF'ye yönlendirme eğilimi, KOBİ'ler nezdinde prestij kaybı düşüncesini de oluşturmaktadır. (Yazıcı,2010: 93-94)

Tablo 6. Talep Edilen Teminatlara İlişkin Riskler (TCMB, 2015)

İşletmelere verilen kredileri etkileyen faktörler Anketi		
Talep Edilen Teminatlara İlişkin Riskler		
		% değişim
Mar.14	Kredi Standartlarının Sıkılaştırılmasına Biraz Katkısı Oldu	28
Haz.14		1
Eyl.14		5
Ara.14		17

KOBİ'lerin içerisinde bulunduğu bu ikilem istatistikî olarak da kendini göstermektedir. TCMB'nin Yatırım Anket sonuçlarına göre (Tablo-6); işletmelere verilen kredileri talep edilen teminatlar Mart 2014'te % 28, Aralık 2014'te %17 oranında negatif yönlü etkilemiştir.

KOBİ'lere kredi verme aşamasında çeşitli kolaylıklar sağlayan MEM, teminat veya kefalet problemlerine de çözüm sunmaya çalışmaktadır. Devlete bu hususta bir fonksiyon yükleyen Modelde, proje mukabili uzun vadeli kredi kullanımı sayesinde işletmelerin önündeki büyük bir problemi çözeceği savunulmaktadır. Bazı sektörlerde avans, bazı sektörlerde ürün alım garantisi ve bazı

sektörlerde pazarlama garantisi vererek KOBİ'leri üretime teşvik etmektedir. Alınan kredilerin geri ödemesi, ürün veya uygun vadede nakit olarak yapılabilir.

Resmi Gazete'de yayınlanan kararname hükümlerine göre KOBİ'lere kullanılacak fon kaynaklı yatırım kredilerinde vade azami 4 yıl, işletme kredilerinde 2 yıldır. Ayrıca yatırım kredilerinde 1 yıl ödemesiz dönem uygulanabilmesi mümkün olmaktadır. (Civan, 2012: 5). KOBİ'lerin banka kredileri ile ilgili vade, limit, faiz oranı sorunu yaşamaları onları yurtiçinde ve yurtdışında farklı finansman arayışlarına itmektedir. Bunların başında da yurt dışından kredi sağlanması gelmektedir. Aşağıdaki tabloda buna ilişkin veri sunulmaktadır:

Tablo 7. Özel Sektörün Yurtdışından Sağladığı Uzun Vadeli Kredi Borcunun Sektör Ayrımında Vade Dağılımı (TCMB, 2015)

Özel Sektörün yurtdışından sağladığı uzun vadeli kredi borcunun sektör ayrımında vade dağılımı				
Sektörler	Finansal Olmayan Sektörler (ABD Doları)			
	Toplam	Tarım	Sınai	Hizmet
1 - 12 AY	\$ 16.162.804.692	\$ 170.240.249	\$ 6.519.562.066	\$ 9.473.002.377
13 - 24 AY	\$ 12.956.786.686	\$ 27.504.222	\$ 6.136.640.209	\$ 6.792.642.254
25 - 36 AY	\$ 11.648.719.901	\$ 26.064.760	\$ 5.853.112.620	\$ 5.769.542.520
37 - 60 AY	\$ 17.711.529.262	\$ 69.575.763	\$ 6.994.425.099	\$ 10.647.528.400
61 - 120 AY	\$ 26.327.125.636	\$ 72.583.946	\$ 9.305.362.618	\$ 16.949.179.072
120 AYDAN FAZLA	\$ 6.210.722.638	\$ 2.412.534	\$ 2.029.348.594	\$ 4.178.961.510
TOPLAM	\$ 91.017.688.815	\$ 368.381.474	\$ 36.838.451.207	\$ 53.810.856.134

TCMB yatırım anketindeki Tablo-7 incelendiğinde uzun vadeli kredilerin aslında gerektiği kadar uzun olmadığı anlaşılmaktadır. Alınan kredilerin %32'lik bir oranın 24 aydan daha az bir sürede geri ödenecek olması KOBİ'lerin dış kaynaklı kredilerde de ne kadar zor bir dönemde olduğunu ortaya koymaktadır. Tarım sektöründe alınan dış kaynaklı kredilerin neredeyse yarısı (%46,2) ilk yılda ödenmek zorundadır.

Genellikle kısa vadeli borç almak durumunda kalan KOBİ'lerin, yurt dışı krediler ile ilgili diğer bir sorunu ise değişken faiz oranı uygulamasıdır. Aşağıdaki tablolardan da (Tablo-8 ve Tablo-9) anlaşılacağı gibi şirketlerin yarısından çoğu değişken faizli kredi kullanmak zorunda kalmıştır. Bu durum konjüktürel dalgalanmaların olduğu dönemlerde KOBİ'lerin daha da zor durumlara girmelerine

sebeptir. Faizin sıfır olması gerektiğini savunan MEM, bu anlamda, yurt dışı kredi ihtiyacının kalmayacağını iddia etmektedir (Baş, 2005: 199)

Tablo 8. Uzun Vadeli Yurtdışı Kredi Borcunun Sektör Ayrımında Faiz Türü Dağılımı (TCMB, 2015)

Özel Sektörün yurtdışından sağladığı uzun vadeli kredi borcunun toplam ABD Dolar karşılıklarının sektör ayrımında faiz türü				
Sektörler	Sabit Faizli Kredi % Payı	Değişken Faizli Kredi % Payı	ABD Doları Karşılığı	Toplam İçindeki % Payı
Finansal Olmayan	49,1	50,9	91.017.688.815	46,5
Tarım	53,6	46,4	368.381.474	0,2
Sınai	47,4	52,6	36.838.451.207	18,8
Hizmet	50,2	49,8	53.810.856.134	27,5

Tablo 9. Uzun Vadeli Euro Kredi Borcunun Sektör Ayrımında Faiz Oranları İle Faiz Türü Dağılımı (TCMB, 2015)

Özel Sektörün yurtdışından Euro üzerinden sağladığı uzun vadeli kredi borcunun sektör ayrımında faiz türü dağılımı							
Sektörler	Sabit Faizli Kredi %Payı	Sabit Faiz Ortalaması	Değişken Faizli Kredi % Payı	Spread Ortalaması	EURO	ABD Doları Karşılığı	Döviz Cinsinin Toplam İçindeki %Payı
Finansal Olmayan	49,6	4,9	50,4	2,1	32.953.465.351	36.014.842.283	39,6
Tarım	33,2	3,9	66,8	2,0	168.741.488	184.417.572	50,1
Sınai	41,6	4,7	58,4	2,0	14.778.709.076	16.151.651.149	43,8
Hizmet	56,4	5,2	43,6	2,3	18.006.014.788	19.678.773.562	36,6

Özellikle yurtdışından daha uygun faiz oranlarının bulunduğu durumlarda da KOBİ'ler döviz kuru riski ile karşılaşmaktadırlar. Tablo-9'da görüldüğü gibi yurtdışı kaynaklı kredilerin ülkemizdeki faiz oranlarının % 14-15 aralığında seyrettiği bir dönemde, sabit faizlilerde % 4,9, değişken faizli kredilerde %2,1 gibi düşük bir oranda olması KOBİ'ler için bir fırsat algısı oluşturmaktadır. (BDDK, 2014b: 16) Ancak oluşan kur riskinin KOBİ'leri daha yüksek maliyetlere ittiğini belirtmek gerekir.

Örneğin 31Aralık 2014 yılı TCMB'nin gösterge niteliğindeki Euro satış kuru 2,8323 TL iken, 31 Aralık 2015 tarihinde 3,1896 TL'dir. Hesaplandığında %12,6'lık bir değişim söz konusudur. Sözü geçen kredi eğer aynı yılın Ocak ayının sonunda alınsaydı bu oran %16,2'ye çıkmaktadır.* (TCMB, 2015) Yurtdışı kredilerin döviz kuru riski ile diğer yurtiçi kredilerden daha maliyetli bir duruma gelmeleri kaçınılmazdır.

MEM, ithalat ve ihracata dayalı sabit bir kur politikası uygulanarak kur riskinden korunmayı amaçlamaktadır. Devletin faizsiz, uzun vadeli ve gerekli miktarda kredi imkânı sunması, işletme sahiplerinin yurtdışından kredi arayışlarına ihtiyaç bırakmaması açısından önemlidir. KOBİ'lerin bu durumda döviz kuru riskinden korunarak üretim ve hizmetlerine yoğunlaşacakları iddia edilmektedir (Baş, 2005: 269)

Günümüzde, gerek yurtdışında gerekse Türkiye'de faiz oranlarının yüksekliği, kredi limitlerinin kısıtlı olması, vadelerin kısa kalması sonucu KOBİ'ler finansman sorunlarını gerektiği gibi çözememektedirler. Geri ödeyememe riski söz konusu olduğundan özellikle KOBİ'lere tahsis edilen kredi arzının büyük işletmelerle kıyaslandığında daha düşük miktarlarda olduğu görülmektedir. Bu nedenle verilen düşük miktarlardaki kredilerin daha çok dönemsel borç kapamada kullanıldığı ve yalnızca dönemsel olarak finansman sorunlarını çözdüğü görülmektedir. (Coşkun, 2012: 446)

Detragiache, Tresel ve Gupta (2008), "kaymağını yemek" (cream-skimming) olarak ortaya attıkları model ile yabancı banka katılımı yüksek olan ülkelerde özel sektör kredilerinin daha düşük olduğu ve yabancı bankaların daha az riskli kredi portföyüne yöneldiklerini tespit etmişlerdir. Bu modele göre, yabancı bankaların portföyünde daha az riskli ve daha düşük maliyetle yönetilebilen kaymak tabaka müşteriler yer alırken yerli bankaların portföyünde ise yönetimi daha zor ve pahalı olan küçük ve orta ölçekli şirketler kalmaktadır. KOBİ'lerin kredi maliyetlerini yükselten bu davranış, KOBİ'lerin sistem dışında kalmasına ve KOBİ'lerin kredi hacmini olumsuz etkilenmesine sebep olmaktadır (Şahin ve Doğukanlı, 2014: 47). "Kaymağını yemek" modelini destekleyen bulgulara Şahin ve Doğukanlı (2014) yapmış oldukları çalışmada ulaşmışlardır. Yabancı bankaların piyasanın daha az riskli ve kaliteli müşterilerine yönelerek bilgi duyarlılığı yüksek olan KOBİ'lere verilen kredileri azalttığını Türkiye için tespit etmişlerdir.

Ortaya çıkan finans sorunları KOBİ'lerin üretim faktörlerini de kısıtlamaktadır. TCMB'nin üretim faktörlerinin kısıtlanmasının sebeplerini araştırdığı başka bir anket sorusunda ise talep yetersizliği, mali sorunlar ve hammadde-ekipman yetersizliği en önemli kalemler arasında yer almaktadır. (TCMB, 2015) KOBİ'lerin üretim boyutlarının düşüklüğü pazarlık şanslarını da düşürmektedir. Hammaddeleri birçok büyük şirketten daha yüksek maliyetle temin edebilirler. Bu konuda da KOBİ'lerin yalnız bırakılmayacağını savunan MEM, hammadde ve ekipman konusunda destekler sunulacağını beyan etmektedir. KOBİ'lerin ithal edilen hammaddeyi uygun fiyatla alması

* Hesaplamalar tarafımızdan yapılmıştır. Döviz kurları TCMB internet sitesinden alınmıştır.

için devletin öncü bir rol üstleneceğini, yerli hammaddeyi kullananlar için ise, devletin devlet-millet ortaklığı ile hammadde üretiminin önünü açacağını ve daha çok temin edilmesini sağlayacağı ifade edilmektedir. Ekipman ihtiyacının devlet tarafından temin edilerek ve ya KOBİ'nin temin etmesi için gerekli kredinin faizsiz, uygun vadeli verilmesi gerektiğini savunmaktadır. Talep yetersizliği problemini de uygulayacağı Sosyal Devlet Projeleri ile ortadan kaldırılacağı iddia edilmektedir (Baş, 2007: 303)

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Devamlı dinamik ve esnek bir döngü içerisinde olan KOBİ'ler ülke ekonomileri için birçok artıları olan en önemli kuruluşlardır. Küçük ve esnek yapıları sayesinde hızla değişen konjoktüre kolay adapte olabilmeleri sayesinde KOBİ'ler gerek gelişmekte olan gerekse gelişmiş tüm ülkeler için büyük önem arz etmektedir. Yeni fikir ve teorilerin sınırlı görüldüğü günümüzde, yeni bir alternatif ekonomi teorisi olarak ortaya atılan Haydar Baş'ın Milli Ekonomi Modeli, her şeyden öte, KOBİ'lerin ekonomilerin en önemli lokomotifini olduğunu savunması açısından önemlidir. MEM'de, özellikle Türkiye için çeşitli mekanizmalar uygulamaya konularak idari, yasal ve mali düzenlemelerin yapılması ile KOBİ'lerin esas beklentilerini gerçekleştireceği iddia edilmektedir. Ülke ekonomilerinde ağırlıklı bir yere sahip olan KOBİ'lerin rekabet güçlerinin arttırılmasına yönelik politikalar izlenmesi gerektiği vurgulanmaktadır. KOBİ'lerin ürettiği mal ve hizmetlerin maliyetini teşkil eden unsurların minimize edilmesi ve uygun konumlarda temini için devlet desteği sağlanması, vergilendirmenin makul ölçüler içinde yapılması MEM'in sunduğu argümanlardandır. Bu çalışma, MEM ile ilgili olarak literatürde yapılan ilk çalışma niteliğinde olduğundan, detaylı bir analiz yapılamamıştır. MEM'in Türkiye'de uygulanabilirliği ve KOBİ'lere sağladığı iddia edilen yararlarının araştırılması için ileri düzey araştırmaların yapılması gerekliliği ortadadır.

KAYNAKÇA

- Ak, S. "MEM Ekonomik Sorunlara Orijinal Yaklaşımlar Sunuyor", Uluslararası Milli Ekonomi Modeli Kongresi Tebliğler, 2005, s.45-51, İcmal Yayıncılık, İstanbul
- Arslanoğlu, İ. "Ekonomisi durgunluk yaşayan bütün ülkeler için bir kurtuluş", Uluslararası Milli Ekonomi Modeli Kongresi Tebliğler, 2005, s.235-257, İcmal Yayıncılık, İstanbul
- Atay, S. "KOBİ'lerin Türkiye'de Bankalarla Yaşadığı Finansal Sorunlar ve Çözüm Önerileri", Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi, Cilt:3, Sayı:6, 2012, s. 1-7
- A.T.O., "BASEL II "KOBİ'lerin Kredi Riski ve Derecelendirilmesi", 2007, Ankara
- Baş, H. "Milli Ekonomi Modeli", İcmal Yayıncılık, 2005, İstanbul

Baş, H. “Sosyal Devlet Milli Devlet”, İcmal Yayıncılık, 2007, İstanbul

BDDK, “Türk Bankacılık Sektörü Temel Göstergeleri Aralık 2014”, BDDK, Veri ve Sistem Yönetimi Daire Başkanlığı, 2014a, Ankara

BDDK, “Türk Bankacılık Sektörü Genel Görünümü-Mart 2014”, BDDK, Veri ve Sistem Yönetimi Daire Başkanlığı, Sayı:2, 8 Mayıs 2014b, Ankara

BDDK, “Türk Bankacılık Sektörü Temel Göstergeleri Aralık 2015”, BDDK, Veri ve Sistem Yönetimi Daire Başkanlığı, 2015, Ankara

Civan, M. “Küçük ve Orta Boy İşletmelerin Teşvik ve Finansmanı”, Discussion Paper, Turkish Economic Association, No: 89, 2012, s. 1-11

Coşkun, A. “Finansman Sorunlarına Göre Kredi Kullanım Oranları Ve Yatırımlarda Kredilerin Etkisi Üzerine Araştırma”, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 9, Sayı: 19, 2012, s. 445-449

Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu Raporu, “Türkiye’nin Kalkınma Ajansları Uygulamasının Değerlendirilmesi”, Araştırma ve İnceleme Raporu, Sayı: 3, 30 Ocak 2014, Ankara

Detragiache, E, Tresel,T. ve Gupta P., “Foreign Banks in Poor Countries: Theory and Evidence”, 2008, Journal of Finance, Cilt: 63, Sayı: 5, s.2123-2160

Deviren, N. ve Yıldız, O. “Bölgesel Rekabet Gücünün Arttırılmasında Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Rolü: GEKA Örneği”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt:7, Sayı:35, 2014, s. 763-779

Duran, S. “Kısa vadeli yabancı yatırımların KOBİ finansmanına etkileri: İMKB’de bir uygulama”, Gebze İleri Teknoloji Enstitüsü SBE, Basılmamış Doktora Tezi, 2013, İstanbul

Eyercioğlu,Ö. “İnsanlığı Buhrandan Kurtaracak Reçete”, Uluslararası Milli Ekonomi Modeli Kongresi Tebliğler, 2005, s.95-99, İcmal Yayıncılık, İstanbul

Fidan, M.M. “Kobi Kredi Piyasasında Asimetrik Bilgi ve Ahlaki Tehlike: Laleli Örneği”, Maliye Finans Yazıları, Yıl: 25, Sayı: 90, Ocak 2011, s. 41-57

Gümüšoğlu, Ş. “Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Başarısında Kurumsal Kültür”, Türkiye Sanayinin Rekabet Gücü ve Stratejisi Kongresi Bildiriler Kitabı, Cilt:1, 1995, s. 289 -310, Ankara

İşcan, A. “Banka Kredilerindeki Daralmanın Ekonomik Etkileri ve Krizlerdeki Gelişimi”, TCMB Uzmanlık Yeterlilik Tezi, 2003, TCMB İstatistik Genel Müdürlüğü, Ankara

- Kocatepe, H. “Devlet Yardımlarının Firmaların Rekabet Gücü Üzerine Etkisi”, S. D. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007, Isparta
- Oktaç, E. ve Güney, A. “Türkiye’de Kobi’lerin Finansman Sorunu ve Çözüm Önerileri”, 21.Yüzyılda Kobi’ler: Sorunlar, Fırsatlar Ve Çözüm Önerileri Sempozyumu, Doğu Akdeniz Üniversitesi, 03-04 OCAK 2002, K.K.T.C., s. 1-21
- Özder, R. “Küresel Rekabet ve Değişim Sürecinde Yöresel Kobilerin Sorunları ve Çözüm Yolları Türkiye Üzerine Bir Uygulama”, Buldan Sempozyumu, Bildiri Metinleri, 2006
- Pala, F. “Milli Ekonomi Modeline Mikro İktisat Açısından Bir Bakış”, Uluslararası Milli Ekonomi Modeli Kongresi Tebliğler, 2005, s.53-58, İcmal Yayıncılık, İstanbul
- Sarı, H. “Milli Ekonomi Modeli, sadece ülkemiz için değil, dünyasında ekonomik olarak kurtuluşunu müjdeliyor”, Uluslararası Milli Ekonomi Modeli Kongresi Tebliğler, 2005, s.195-206, İcmal Yayıncılık, İstanbul
- Şahin, A. ve Doğukanlı, H. “Yabancı Bankaların KOBİ Kredilerine Etkileri: Türkiye İçin Bir İnceleme”, 2014, BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasalar, Cilt: 8, Sayı: 2, s.39-73
- T.C.M.B., “2015 Yılı Güz Dönemi Yatırım Anketi”, 24 Kasım 2015, TCMB İstatistik Genel Müdürlüğü Reel Sektör Verileri Müdürlüğü, Ankara, www.tcmb.gov.tr
- Tunç, B. “Kredi Hacmini Etkileyen Faktörler: Banka Kredileri Eğilim Anketi Analizi”, Uzmanlık Yeterlilik Tezi, Aralık 2012, TCMB İstatistik Genel Müdürlüğü, Ankara
- T.Ü.İ.K. “KOBİ İstatistikleri”, 25 Şubat 2016, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1033
- Yazıcı, M. “Kobi Finansmanına Alternatif Destek: Hazine Garantili Kredi Garanti Fonu Kefaleti”, Maliye Finans Yazıları, Yıl: 24, Sayı: 88, Temmuz 2010, s. 79-96
- Yüksel, A. “Basel-II’nin KOBİ Kredilerine Muhtemel Etkileri”, BDDK Araştırma Raporları, Sayı: 4, Ağustos 2005, s.1-44, Ankara
- Zengin, “Küreselleşme sürecinde KOBİ’lerin durumu ve KOBİ destekleri: Türkiye üzerine bir uygulama”, Kadir Has Üniversitesi SBE, Basılmamış Doktora Tezi, 2010, İstanbul